

## РОЗРОБКА СИСТЕМИ ЗАХОДІВ СТАБІЛІЗАЦІЇ ГРИВНІ

Горобінська І.В., Національний транспортний університет, Київ, Україна  
Зелінський Ю.Ю., Національний транспортний університет, Київ, Україна

## DEVELOPMENT OF STABILIZATION MEASURES HRYVNYA

Gorobinska I.V., National Transport University, Kyiv, Ukraine  
Zelinskiy U.U., National Transport University, Kyiv, Ukraine

## РАЗРАБОТКА СИСТЕМЫ МЕРОПРИЯТИЙ СТАБИЛИЗАЦИИ ГРИВНЫ

Горобинская И.В., Национальный транспортный университет, Киев, Украина  
Зелинский Ю.Ю., Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Постановка проблеми. Стабільність національної грошової одиниці є одним із найголовніших завдань грошово-кредитної політики держави. Знецінення національних грошей негативно впливає на платоспроможність населення, погіршує інвестиційну кон'юктуру в країні, робить важчим обслуговування зовнішнього державного боргу. Непідконтрольність у курсоутворенні має ще гірші наслідки, ніж саме знецінення грошової одиниці, оскільки вітчизняні підприємці не мають змоги планувати довгострокові стратегії та вибудовувати свої програмні цілі. Україна не раз стикалася з проблемою нестабільності грошової одиниці у 1998-1999 рр., 2008 р. та в 2014 р. Тому розробка системи заходів вирішення даної проблеми сьогодні вкрай актуальна.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питання стабілізації грошової одиниці досліджено в роботах А.С. Гальчинського, Н.І. Гребеник, В.М. Гейця, А.О. Єпіфанова, В.І. Лисицького, В.О. Литвицького, В.І. Міщенко, А.М. Мороза, С.В. Науменкової, М.І. Савлука, А.В. Шаповалова, В.А. Ющенко, З.Г. Вагаманюка, А.А. Гриценка, С.М. Панчишина та інших науковців.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Експертні оцінки в Україні причин девальвація та можливостей стабілізації гривні надзвичайно різняться, тому необхідна їх систематизація, доповнення та розробка конкретних інструментів по зменшенню валютних ризиків в майбутньому.

Постановка завдання. Основним завданням дослідження є розробка системи заходів по стабілізації вітчизняної грошової одиниці на основі ліквідації або зменшення ризикових факторів, що погіршують становище гривні. Для кращого розуміння проблематики стабільності грошової одиниці була проаналізована девальвація гривні у 2014 році, а також її передумови у 2010-2013 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження. Першопричиною девальваційних процесів у світі в 2012-2014 рр. стала ситуація у світовій фінансовій системі, після того як ФРС США оголосила про згортання програми кількісного пом'якшення. Наслідком такого кроку стало скорочення емісії долара на 10 млрд. до кінця 2013 року, і ще на 10–12 млрд. – заплановано до кінця 2014 року. Відносний дефіцит доларів зумовив відтік іноземного капіталу з ринків країн, що розвиваються, що провокує подорожчання довгострокового кредитування і підвищення ставок зовнішніх запозичень для країн, що розвиваються, падіння фондових ринків і девальвацію національних валют: в Аргентині частково прив'язана до долара валюта знецінилася на 15 %, курс рубля знизився майже на 28 %, турецької ліри – на 7 %, китайського юаня – на 0,9 %, казахського тенге – на 19,6 %.

Зрозуміло, що без існування передумов всередині країни неможливо внести нестабільність для національної грошової одиниці. Для того, щоб розробити певну систему заходів потрібно подивитися на ті чинники, на які українська держава має вплив. Девальвація гривні у 2014 році сягнула 89,7%, що є найвищим показником в історії України та одним з найвищих у світі за 2014 рік. З 2011 по 2014 рр. в українській економіці відбувалися негативні тенденції у макроекономічному середовищі, що не могло не позначитися в майбутньому на курсовій стабільності.

Оскільки, найважливішим чинником у курсоутворенні є платіжний баланс країни, який показує наскільки країна може залучати інвестиції, кредити та яка спроможність вітчизняних товарів та послуг на світових ринках та зарубіжних на нашому ринку. Необхідно розглянути зведений показник платіжного балансу України. Профіцит зведеного платіжного балансу України в 2013 році

становив 2,021 млрд. дол., тоді як за 2012 рік платіжний баланс був зведений з дефіцитом 4,175 млрд. дол., у 2011 році баланс був зведений з дефіцитом у 2,4 млрд. дол. За перше півріччя 2014 дефіцит склав 3,5 млрд. дол. (Рис.1).

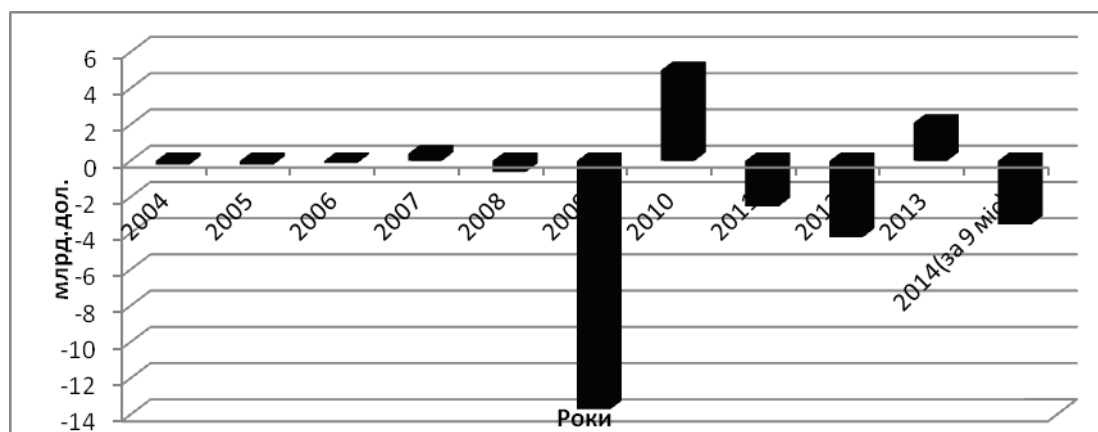


Рисунок 1 – Динаміка зведеного платіжного балансу України за 2004-2014 рр.

Особливого значення набуває баланс товарів, бо він займає основне положення у платіжному балансі. В українських реаліях цей показник є найстійкішим, оскільки виключає можливість різкого зростання або зменшення спекулятивним шляхом. У 2011 році від'ємне сальдо балансу товарів, розрахованого за методикою НБУ, сягнуло – 16252 млн. дол.; у 2012 – 19478; у 2013 – 19977 млн. дол.; у 2014(6 міс) – 2992 млн. дол. Імпорт значно переважає експорт, що зумовлювало постійну потребу у валютних ресурсах. Український імпорт сам по собі є величезною проблемою не тільки з огляду відтоку валюти, але й через повну залежність експорту від імпорту у зв'язку з великою потребою у енергоносіях. Структура імпорту відображена у таблиці 1. Газ та нафта займають ключове місце в українському імпорті. Оскільки ціни на газ зростають, тому створюють негативні тенденції в українському платіжному балансі. Тому що ціни на газ для України з 2010-го по 2014 рік активно зростали: у 2010 р. ціна на природний газ становила – 260,7 дол./тис.куб.м.; у 2011 – 309 дол./тис.куб.м.; 2012 – 426 дол./тис.куб.м.; 2013 – 413,5 дол./ тис.куб.м. Українська економіка має тенденцію до зниження газоемності, що розпочалася у 2005 році зі стрімким зростанням цін на імпортований природний газ. Проте витрати цього енергоресурсу на одиницю ВВП залишаються найбільшими порівняно з витратами інших енергоресурсів, і в 2010 році склали 39,7% в енергобалансі держави. З яких більше половини імпортований газ (21% державного енергобалансу). Однак, попри позитивну динаміку, економіка України залишається однією з найбільш енергоємних порівняно з розвинутими країнами Європи.

Рахунок операцій з капіталом і фінансових операцій (capital and financial account balance) містить групу статей ПБ, які показують міжнародний рух капіталу, за допомогою якого фінансуються експорт та імпорт товарів і послуг. Позитивне сальдо рахунку операцій з капіталом та фінансових операцій за 2011 р. становило – 9259 млн. дол.; у 2012 – 12940 млн. дол.; у 2013 – 17135 млн. дол.; у 2014 – 586 млн. дол. Зокрема, у 4 кварталі 2013 і першому кварталі 2014 року відбувся відтік капіталу з України, завдяки передусім зменшенню обсягів прямих інвестицій. Зокрема, у 4 кварталі 2013 і першому кварталі 2014 року відбувся відтік капіталу з України, завдяки передусім зменшенню обсягів прямих іноземних інвестицій. Що викликано виводом коштів з країни через офшорні схеми а також загальною панікою серед інвесторів. Позитивне сальдо рахунку операцій з капіталом та фінансових операцій за 2011 р. становило – 9259 млн. дол.; у 2012 – 12940 млн. дол.; у 2013 – 17135 млн. дол.; у 2014 – 586. Обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України (акціонерний капітал нерезидентів) на 1 жовтня 2014 року склав 48,523 млрд. дол., що на 8,469 млрд. дол. або на 14,86% менше від показника на початок поточного року у 56,992 млрд. дол. Якщо подивитися на головних інвесторів в українську економіку то головне місце займає Кіпр (країна з пільговим оподаткуванням) з 15,699 млрд. дол., прямих інвестицій в українську економіку. Також 90,6% або 5,8 млрд. дол. інвестицій з України в 2014 році були направлені до Кіпру. В минулі роки ситуація була аналогічною. Тому сальдо рахунку операцій з капіталом в першому півріччі 2014 пішло різко вниз через в основному вивід коштів з країни резидентами та нерезидентами. Також через пільгові країни здійснюється майже половина всього експорту із України, що відображено в Таблиці 2.

Таблиця 2 – Експорт з України через пільгові країни

|                               | 9 МІС 2013 | 9 МІС 2014 | ВІДХИЛЕННЯ |
|-------------------------------|------------|------------|------------|
| ВСЬОГО (млрд. грн.)           | 337        | 423        | +86        |
| Через пільгові країни, в т ч: | 159        | 204        | +45        |
| Швейцарія                     | 92         | 136        | +44        |
| ОАЕ                           | 16         | 21         | +5         |
| Кіпр                          | 6          | 13         | +7         |
| Гонконг                       | 4          | 7          | +3         |
| Люксембург                    | 1          | 3          | +2         |

Вплив обсягу зовнішнього боргу країни на динаміку курсу національної валюти відбувається опосередковано: акумуляція зовнішнього боргу – важлива передумова збільшення грошової маси та формування негативного сальдо платіжного балансу, що, в свою чергу, чинить девальваційний тиск на валютний курс гривні. У цілому за 2012 рік валовий зовнішній борг України збільшився на \$ 8,81 млрд., або на 7%, що менше, ніж в 2011 році, коли його зростання склало \$ 8,89 млрд., або 7,6%. Обсяг валового зовнішнього боргу України в 2013 році зріс на 7,455 мільярда доларів, або на 5,52%, – до 142,520 мільярда доларів.

Впродовж всього посткризового періоду включаючи 2013 рік, з метою управління девальвацією гривні регулятор ситуативно здійснював інтервенції на валютному ринку, в результаті чого золотовалютні резерви України за період 2010-2013р.р. перебували в негативному тренді, що призвело до їх скорочення на 6089,6 млн. дол. США до рівня 20415,4 млн. дол. США на 01.01.2014 р. з рівня 26505 млн. дол. США на 01.01.2010 р, а у 2011 р. резерви НБУ становили 34580 млн. дол. США. У 2010-му році структура резервів НБУ виглядала наступним чином: цінні папери становили 50%, валюта і депозити – 44%, монетарне золото – 3%, СПЗ – 3%. У 2014-му році структура значно змінилася і стала наступною: цінні папери – 60,72%; валюта і депозити – 29,7%; монетарне золото – 9,57; СПЗ – 0,01%. Тобто на тлі скорочення резервів відбулося якісне погіршення ресурсів. Негативне сальдо інтервенцій НБУ на міжбанку в 2012 році склало майже 7,5 млрд. дол., у 2013 – 3,5 млрд. дол.

Ситуація на початок 2014 року виявилася надзвичайно складною. Структурні чинники девальвації в Україні були проявлені. НБУ виявився обмеженим у своїй валютній політиці. У кожному явищі є свої причини та фактичний привід, у даному випадку довгострокові та короткострокові тенденції. На початку 2014 року в Києві відбулися силові зіткнення. До можливої ресурсної турбулентності банки готувалися наприкінці 2013-го. До цього стимулював не лише вже тоді окреслений ризик загострення політичного протистояння, а й звична нестабільна січнева динаміка (виходячи з досвіду минулих років). У грудні 2013 депозитний портфель збільшився на 16,75 млрд. грн. Збільшилися залишки коштів на кореспондентських рахунках банків, але в січні після зіткнень вони почали зменшуватись з 33 млрд. грн. на 1.01.2014 до 28 млрд. грн. на 24.01.2014. Насамперед за рахунок гривневих вкладів — як юр. осіб (16,5 млрд.), так і фіз. осіб (3 млрд.). Валютні депозити скоротилися (на 2,77 й 1,5 млрд. грн. відповідно). 17 січня продаж іноземною валютою на міжбанківському валютному ринку склав 1,5 млрд. дол., 21 січня – 2,6 млрд. дол., 22 січня – 3,2 млрд. дол., 23 січня – 2,9 млрд. дол., 27 січня – 4,4 млрд., 28 січня – \$5,1 млрд. дол. Підприємства активно купували іноземну валюту, щоб потім вивезти її, і тим самим захистити себе від форс-мажорів, які могли б виникнути під час введення надзвичайного стану. Зростання попиту на валюту призвело до підвищення її вартості, тобто валюта почала знецінюватись. У зв'язку із панікою зріс попит і населення на валюту, що відображено у Таблиці 3.

Таблиця 3 – Сальдо купівлі населенням валюти

| Роки | Місяці |        |          |         |         |         |        |         |          |         |          |         |
|------|--------|--------|----------|---------|---------|---------|--------|---------|----------|---------|----------|---------|
|      | січень | лютий  | березень | квітень | травень | червень | липень | серпень | вересень | жовтень | листопад | грудень |
| 2012 | 556,5  | -372,7 | -544,1   | -209    | -526,8  | -740,6  | -810,4 | -722,8  | -1802    | -2169   | -1523,2  | -210,4  |
| 2013 | -201   | -221,6 | -2,7     | 117,8   | 81      | 67,6    | 32,2   | -136,2  | -678,7   | -216    | -799,6   | -942    |
| 2014 | -659   | -783,2 | -357,6   | 259,1   | 107,8   | 102,5   | -207,8 | -201,3  | -264,6   | -339    |          |         |

Саме у січні та лютому сальдо купівлі валюти населенням було найбільшим у 2014 році, хоч і не критичним. Оскільки обсяг купівлі валюти у вересні-листопаді 2012 року був удвічі більшим.

Відтік депозитів у національній валюті за січень-листопада 2014 року склав 14,1% (- 59448 млн. грн.), а відтік депозитів в іноземній валюті у доларовому еквіваленті склав 29,9% (- 9115 млн. грн). Стрімке зменшення коштів на депозитних рахунках не могло не позначитися на банківській системі в цілому.

Для забезпечення стабільності банківської системи в умовах масового відтоку депозитів НБУ активно видавав рефінансування; на зазначені цілі за період з початку року до 01.12.2014 було надано – 179,3 млрд. грн. На думку частини експертів, обсяг рефінансування у 2014-му році був фактором скоріше дестабілізації для валютного ринку, оскільки велика частина цих коштів була направлена на валютний ринок. Інша частина вважає, що рефінансування не було використано банками для валютних спекуляцій.

За останні 3 роки, коли курс був стабільним, вся банківська система заробляла від операцій купівлі-продажу валюти і банківських металів трохи більш ніж 2,3 млрд. гривень щороку.

Якщо в минулі роки спред між купівлею і продажем валюти складав від 3 до 10 коп., то в поточному році діапазон коливався в межах від 10 до 60 коп. (В окремі нетривалі часові періоди доходило і до 1 гривні). Очевидно, що доходи банків повинні були вирости у багато разів. Але за 9 місяців 2014 року фінансові установи (за винятком одного банку, баланс якого некоректно брати до уваги) на операціях з валютою заробили лише 3,7 млрд. грн. За результатами року, екстраполюючи дані, ця сума становитиме близько 5 млрд. грн. Треба розуміти, що зобов'язання в валюті суттєво перевищують робочі активи у валюті через формування резервів під кредитні ризики.

Проводячи операції, банки в обов'язковому порядку враховують різницю в процентних ставках на світових та національних ринках капіталів. Мета банків – отримувати дешевші кредити за кордоном, і видавати отримані кошти на національному ринку під більш високий процент. Однак номінальне зростання внутрішніх процентних ставок веде до падіння попиту на національну валюту, оскільки для бізнесу кредити стають дорогими. Брати такий кредит – значить збільшувати собівартість своєї продукції, а отже – і ціну товару. Це призводить до знецінення національної валюти по відношенню до іноземної. Правління Національного банку тричі за 2014 рік підвищувало облікову ставку. Загалом ключова ставка НБУ підвищилась з 6,5% до 14%. За січень – листопад 2014 року середньозважена ставка за операціями з підтримання ліквідності банків становила 15,00% річних. Коли центральний банк надає кредити комерційним банкам на емісійній основі, тобто в процесі рефінансування, він створює платіжні засоби обігу.

У 2014 НБУ загалом не настільки активно проводив валютні інтервенції, як у попередні роки, за виключенням січня-лютого (Таблиця 4). Причиною такої поведінки регулятора є обмеженість ресурсів та вимоги МВФ по переходу до вільно плаваючого курсу.

Таблиця 4 – Сальдо валютних інтервенцій НБУ в 2014 році.

| Сальдо<br>інтервенцій<br>НБУ у<br>2014 році | Місяці |       |          |         |         |         |        |         |          |         | сума<br>(млн.дол) |
|---|--------|-------|----------|---------|---------|---------|--------|---------|----------|---------|-------------------|
|   | січень | лютий | березень | квітень | травень | червень | липень | серпень | вересень | жовтень |                   |
|   | -1742  | -1721 | 52,3     | –       | -574,8  | –       | 80     | 45,2    | -735     | -3168,4 | -7763,9           |

Звичною проблемою для економіки України є великий дефіцит державного бюджету України, що сприяє зростанню державного боргу та грошової маси. Які в свою чергу приводять до негативних чинників впливу на національну грошову одиницю – державний борг та інфляцію. Фактичний дефіцит державного бюджету України у 2014 році очікується в сумі 88,375 млрд. грн., що на 28,9% більше за граничний показник, передбачений законом про держбюджет на поточний рік (68,564 млрд. грн.). Ще гіршим може бути ефект для гривні від джерела фінансування державного дефіциту яким є НБУ. За даними НБУ, за 9 місяців 2014 року він набув у власність держоблігацій на номінальну суму 126,6 млрд. грн. та 5 млн. дол. (у вересні – на 29,7 млрд. грн.). Продаж цінних паперів зі свого портфелю НБУ в поточному році не здійснював. Обсяг бюджетного дефіциту у 2012р. становив – 53,4 млрд. грн.; у 2013 – 70 млрд. грн. Зрештою грошова маса при падінні ВВП у 4,6% зросла на 6,9%, а готівкова маса зросла на 44624 млн. грн. або на 18,8%.

Раніше вже згадувалось про те, що українська економіка надзвичайно пов'язана з офшорами. У 2014 році через офшори, а особливо в критичні місяці, збільшилась кількість виведених коштів. У

січні місяці було найбільше співвідношення між часткою за фактурною вартістю та вагою експортованих товарів, що може свідчити збільшення зусиль з виводу коштів (Рис. 2).



Рисунок 2 – Експорт через офшори та його динаміка

Паралельно з цим спекулятивний попит на валюту, а також вивід капіталу міг поширюватись через систему електронних коштів. Ще одним небезпечним фактором для валютної стабільності в Україні є розвиток електронних грошей, що створює передумови для виводу капіталу з країни, а також незаконному відмиванні коштів. З часом проблема електронних грошей тільки посилиться. За офіційними даними за 9 місяців 2012 року оборот електронних грошей становив 1116 млн. грн. цей показник удесятеро більший за аналогічний період 2011 року – 116 млн. грн. За неофіційними даними оборот електронних грошей в Україні становить за різними оцінками від 2 млрд. грн. до 4 млрд. дол. США Також слід звернути увагу на крипто валюти (Bitcoin, Litecoin), що мають динаміку до зростання обігу. А також виклики, пов'язані з виникненням в Україні безлічі компаній, що займаються інвестуванням у ринок Forex. Оскільки дані компанії діють на напівлегальному становищі, то неможливо виявити обсяг операцій в них. Але у більшості з цих компаній клієнти відкривають саме валютні депозити, а компанії мають головний офіс на території країн з пільговим оподаткуванням.

Сукупність структурних та кон'юктурних факторів послабили становище національної грошової одиниці. З огляду на це необхідним є розробка програми заходів по запобіганню в майбутньому валютній нестабільності. Треба взяти до уваги, що без структурних змін в економіці неможливо досягнути стабільності в державних фінансах.

План заходів має містити такі основні напрями по зміні системи економічних відносин для запобіганню нестабільності національної валюти: зважена політика центрального банку, проведення структурних змін в економіці, боротьба з незаконним виводом коштів з країни, збалансування бюджету, відповідь на нові виклики у валютному регулюванні.

Зважена політика центрального банку. Головним завдання регулятора є курсова стабільність. Отже, у сфері регулювання НБУ запропоновано такі заходи:

1. Зменшення спекуляцій серед населення. Можливість нараховувати банками штрафів для населення із суми депозиту за дострокове зняття.

2. Збереження і примноження резервів. НБУ має відмовитись від безмірних валютних інтервенцій на міжбанк, які лише підігривають спекулятивний попит. На валютні інтервенції в рік має йти не більше 5% від загальних резервів регулятора.
3. Відмова від фіксованого валютного курсу. Валютний курс має визначатися на міжбанківському валютному ринку без будь-яких обмежень. Центральний банк має лише забезпечувати контроль та захист цього ринку.
4. Забезпечення прогнозованості. Створення Національним банком та Кабміном календаря надходження та витрат грошових коштів.
5. НБУ має зменшити облікову ставку до 6%, щоб стимулювати попит на гривню. Рефінансування має бути обмеженим банками, що беруть участь у державних цільових програмах.
6. Можливість призупинення міжбанківського валютного ринку. Якщо курс валюти змінився більше ніж на 3%, НБУ має право зупиняти проведення торгів та дискваліфікувати учасників. На даний час 5% без можливості відсторонення.
7. Посилення відповідальності. За проведення спекулятивних операцій на валютному ринку має бути введена кримінальна відповідальність.
8. Перетворення НБУ на головного оператора банківських резервів. Всі банківські резерви мають зберігатися на коррахунку в НБУ. На даний час перераховується тільки частина.

Проведення структурних змін в економіці. Українська економіка є надзвичайно енерговитратною. Україна за довгі роки не змогла зробити привабливим інвестиційний клімат в країні.

1. Зменшення енерговикористання у закладах соціальної інфраструктури. Мають бути створенні ліміти на енергопостачання в залежності від площі, температури в регіоні, а також характеру самого закладу. За перевищення лімітів має бути встановлений прогресивний тариф.
2. Має бути створена прогресивна система оплати енергоносіїв для підприємств.
3. Пряме сприяння експорту. Компанії-експортери мають отримувати дотації в залежності від кількості експортованої продукції, а також різновидності самої продукції. Еспортери високотехнологічних галузей мають отримувати більше, ніж експортери сировини.
4. Ліквідація корупції. Шляхом відкриття доступу до публічної інформації, а також реформ у всіх сферах життя держави.
5. Лібералізація у веденні бізнесу. Мають бути скасовані більшість ліцензій на ведення бізнесу. Залишитися мають лише ліцензії для банківської діяльності, виробництва ліків, виробництва зброї, виробництва алкоголю і сигарет, виробництва небезпечних речовин, виробництва і продажу медикаментів, випуск лотерей, діяльність у сфері торгівлі цінними паперами.
6. Для збільшення валютних надходжень в Україну маємо зробити такі принципові кроки для залучення інвестицій: створити ринок довгострокової оренди землі; створення податкових канікул для інвесторів, що інвестували більше 3-х років більше 10 млн. дол. в основні засоби на виробництві та відрахували до бюджету більше 500 тис. дол. податку на прибуток. Податкові канікули мають становити 1-2 роки в залежності від сфери діяльності.

Боротьба з незаконним виводом коштів має стабілізувати державний бюджет шляхом надходження додаткових коштів, а також покращити сальдо платіжного балансу.

1. Зменшення експорту та імпорту через офшори. Прийняття і впровадження закону про трансфертне ціноутворення. Ціни експортованих товарів із України мають бути на ринковому рівні (не нижче 15-20% від світового рівня цін на продукцію). Рівень трансфертних цін має визначати департамент в ДПСУ з огляду на ціни на світових біржах.
2. Обмеження експорту через компанії-посередники. Винагорода за здійснення продажу товару комісіонером має становити не більше 5% від ціни продукції, встановленої відповідно пункту 1.
3. Обмеження виводу коштів, шляхом сплати «інформаційних послуг». Компанії можуть використовувати не більше 5% свого операційного прибутку, отриманого в минулому періоді.
4. Скасування всіх договорів про запобігання подвійного оподаткування. Зокрема з такими державами як Кіпр чи Ірландія.
5. Обмеження операцій з передплатою товарів за кордоном. Такі операції не мають сягати більше 10% коштів на кореспондентських рахунках компанії, зафіксованих на початку звітнього періоду.
6. Інвестиції, відправлені за кордон, мають обкладатися податком у 25%.

Збалансування бюджету (зменшення дефіциту до 0-5% від загального фонду). Зменшення дефіциту сприятиме відмові від зовнішніх запозичень, що позбавить валюту від додаткового тиску.

1. Зменшення дефіцитності Пенсійного фонду. Ліквідація елітних пенсій та введення дворівневої системи.
2. Скасування енергосубсидій для всіх підприємств, комунальних установ та населення.
3. Зменшення витрат на охорону здоров'я. Мають бути створені індивідуальні медичні рахунки, що стануть новим фондом для інвестування в українську економіку.
4. Заборона фінансування дефіциту бюджету шляхом емісії грошей. Облігації внутрішньої державною позики мусять продаватися тільки населенню і компаніям, комерційним банкам.
5. Введення прогресивного податку на некомерційний та комерційний транспорт. Базою оподаткування має стати вартість автомобіля плюс вартість середньорічно використаного палива.
6. Мають бути підвищені рентні платежі: за видобуток нафти до 70% від вартості видобутої нафти (наразі 35%); за видобуток залізної руди до 25% (зараз – 8%), за видобуток газового конденсату до 55% (зараз 21 і 45% в залежності від глибини видобутку), для видобутку газу 35% і 25% (зараз 28% і 15%).

Відповідь на нові виклики у валютному регулюванні має полягати у наступному:

1. Регулювання сфери електронних грошей. Електронні гаманці мають бути закріплені за реальними банківськими рахунками і на них мають діяти аналогічні правила та обмеження як і до переказів у банківській сфері.
2. Ліквідація обігу криптовалют. Заборона продажу товарів за криптовалюти, а також їх обслуговування. Закриття інтернет-ресурсів за невиконання даних норм.
3. Легалізація електронної торгівлі. Шляхом захисту законодавчо електронного підпису.
4. Реєстрація псевдо інвестиційних фондів. Компанії, що не мають ліцензії на інвестиційну та діяльність у сфері продажу цінних паперів, але здійснюють діяльність з отримання прибутку шляхом здійснення інвестиційних операцій або операцій на валютних ринках «Fogex» мають реєструватися як букмейкерські або компанії з отримання пасивного прибутку, контори з особливим режимом оподаткування. В іншому випадку ці компанії мають бути ліквідовані. Якщо ж компанії будуть імітувати інвестиційну діяльність, або позиціонувати себе як інвестиційні компанії, то вони мають вести кримінальну відповідальність.
5. Інвестиційні компанії мають в обов'язковому порядку отримувати ліцензію НБУ та мають здійснювати свою діяльність тільки на фондовому ринку.

Висновки. Причини курсової нестабільності в Україні у 2014 році лежали у площині макроекономічного становища та сформованої кон'юнктури, що була продиктована війною та заворушеннями. Девальвація гривні у 2014 році має стати великим уроком для майбутніх поколінь, що прийдуть реформувати нову державу. Проблемами української економіки є надмірна офшоризація, постійна потреба в енергоресурсах, слабка інвестиційна привабливість, безконтрольність «нових» сфер економіки та бюджетна політика. Тому зважаючи на це, був розроблений план заходів, який дасть змогу частково зменшити негативний вплив даних факторів на вітчизняну грошову одиницю.

#### ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Про заходи щодо діяльності банків та проведення валютних операцій : Постанова Правління Національного банку України №49 від 06 лютого 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=5454032>
2. Основні тенденції грошово-кредитного ринку України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat\\_id=58038](http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=58038)
3. Дорогий долар вдарить по Україні // Офіційний сайт Українського журналу «Економіст» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua-ekonomist.com/5507-dorogiy-dolar-vdarit-po-ukrayin.html>
4. Кредитування комерційних банків (рефінансування). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buklib.net/books/31111/>
5. Как фискалы забыли о налогах с олигархов // Українська правда [Електронний ресурс]/ Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/rus/publications/2014/11/14/506225/>

6. Фактори, що впливають на валютний курс . [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://pidruchniki.com/14940511/finansii/faktori\\_vplivayut\\_valyutniy\\_kurs](http://pidruchniki.com/14940511/finansii/faktori_vplivayut_valyutniy_kurs)
7. Скільки заробляють банки на девальвації гривні? // Forbes Україна [Електронний ресурс]/ Режим доступу: <http://forbes.ua/ua/opinions/1382137-skilki-zaroblyayut-banki-na-devalvaciyi-grivni>
8. Девальвація // Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс] / Режим доступу: [http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art\\_id=123280](http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123280)

#### REFERENCES

1. On measures of activities of banks and foreign exchange operations, by the National Bank of Ukraine № 49 of February 6, 2014 [Electronic resource] / Access Mode: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=5454032>
2. Main trends of monetary market of Ukraine. [Electronic resource] / Access Mode: [http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat\\_id=58038](http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=58038)
3. A dear dollar will strike // The Official web-site of the Ukrainian magazine "Economist" on Ukraine // [Electronic resource] / Access Mode: <http://ua-ekonomist.com/5507-dorogiy-dollar-vdarit-poukrayin.html>
4. Crediting of commercial banks (refunding). [Electronic resource] / Access Mode: <http://buklib.net/books/31111/>
5. of Как of фискалы забыли oh налогах с олигархов // the Ukrainian true [Electronic resource]/ Access mode: <http://www.epravda.com.ua/rus/publications/2014/11/14/506225/>
6. Factors that influence on the rate of exchange. [Electronic resource] / Access Mode: [http://pidruchniki.com/14940511/finansii/faktori\\_vplivayut\\_valyutniy\\_kurs](http://pidruchniki.com/14940511/finansii/faktori_vplivayut_valyutniy_kurs)
7. How many do earn banks on devaluation of hryvnya? // Forbes Ukraine [Electronic resource]/ Access mode: <http://forbes.ua/ua/opinions/1382137-skilki-zaroblyayut-banki-na-devalvaciyi-grivni>
8. Devaluation // the Official web-site НБУ [Electronic resource] / Access mode: [http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art\\_id=123280](http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123280)

#### РЕФЕРАТ

Горобінська І.В. Розробка системи заходів стабілізації гривні / І.В. Горобінська, Ю.Ю. Зелінський // Вісник Національного транспортного університету. Науково-технічний збірник: в 2 ч. Ч. 2: Серія «Економічні науки». – К. : НТУ, 2014. – Вип. 30.

Стаття присвячена розгляду питання стабілізації грошової одиниці України. Відсутність впровадження дієвих заходів грошово-кредитного регулювання матиме наслідком подальше знецінення грошової одиниці, поглиблення кризових явищ, погіршення рівня життя.

Об'єктом дослідження є національна валюта.

Мета дослідження – розробка системи заходів по стабілізації вітчизняної грошової одиниці на основі ліквідації або зменшення ризикових факторів, що погіршують становище гривні.

Методи дослідження – порівняльний та експертний аналіз, діалектичний метод, методи економічного, історичного, логічного та системного аналізу і синтезу.

В ході дослідження проаналізовано сукупність структурних та кон'юктурних факторів, які послабили становище національної грошової одиниці, розроблено програму заходів по запобіганню в майбутньому валютній нестабільності. Проведено оцінку поступового знецінення гривні протягом останніх років, проаналізовано наявні проблеми та поточний стан валютного і грошово-кредитного ринків. Запропонований план заходів стабілізації гривні має містити такі основні напрями по зміні системи економічних відносин для запобіганню нестабільності національної валюти: зважена політика центрального банку, проведення структурних змін в економіці, боротьба з незаконним виводом коштів з країни, збалансування бюджету, відповідь на нові виклики у валютному регулюванні.

Висновки – забезпечення розвитку національної економіки авторами пов'язується із реалізацією системи заходів в кількох основних напрямках: регуляторній політиці Національного банку, бюджетній політиці держави, боротьбі з відтоком капіталів, проведенням структурних змін в економіці, системі валютного регулювання.

**КЛЮЧОВІ СЛОВА:** НАЦІОНАЛЬНА ВАЛЮТА, ГРОШОВА ОДИНИЦЯ, ДЕВАЛЬВАЦІЯ, СТАБІЛІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ.



## ABSTRACT

Gorobinska I.V., Zelinskiy U.U., Development of stabilization measures hryvnya. Visnyk National Transport University. Scientific and Technical Collection: In Part 2. Part 2: Series «Economic sciences». – Kyiv: National Transport University, 2014. – Issue 30.

The article is devoted to the issue currency stabilization Ukraine. Lack of implementation of effective measures of monetary regulation will lead to further depreciation of the currency, the deepening crisis, the deterioration of living standards.

The object of study is the national currency.

The aim – to develop a system of measures to stabilize the national currency based on the elimination or reduction of risk factors that worsen the situation of the hryvnia.

Methods – comparative and expert analysis, the dialectical method, methods of economic, historical, logical and systematic analysis and synthesis.

The survey analyzed a set of structural and situational factors that weakened the position of the national currency, a program of measures to prevent future currency instability.

Evaluation of gradual depreciation of the hryvnia in recent years, analyzes the existing problems and the current state of currency and monetary markets. The proposed action plan stabilize the hryvnia should contain the following basic directions on changing the system of economic relations to prevent instability of the national currency, balanced policy of the central bank, structural changes in the economy, the fight against illegal withdrawal of funds from the country, balancing the budget, the new challenges in foreign exchange regulation .

Conclusions – ensuring the development of the national economy by authors associated with the implementation of measures in several key areas: regulatory policy of the National Bank, the public policy of the state, the fight against capital flight, structural changes in the economy, system of currency regulation.

KEY WORDS: NATIONAL CURRENCY, CURRENCY DEVALUATION, STABILIZATION MEASURES.

## РЕФЕРАТ

Горобинская И.В. Разработка системы мероприятий стабилизации гривны / И.В. Горобинская, Ю.Ю. Зелинский // Вестник Национального транспортного университета. Научно-технический сборник: в 2 ч. Ч. 2: Серия «Экономические науки». – К. : НТУ, 2014. – Вып. 30.

Статья посвящена рассмотрению вопроса стабилизации денежной единицы Украины. Отсутствие внедрения действенных мероприятий денежно-кредитного регулирования будет иметь следствием дальнейшее обесценивание денежной единицы, углубления кризисных явлений, ухудшения уровня жизни.

Объектом исследования является национальная валюта.

Цель исследования – разработка системы мероприятий по стабилизации отечественной денежной единицы на основе ликвидации или уменьшения рисков факторов, которые ухудшают положение гривны.

Методы исследования – сравнительный и экспертный анализ, диалектический метод, методы экономического, исторического, логического и системного анализа и синтеза.

В ходе исследования проанализирована совокупность структурных и конъюнктурных факторов, которые ослабили положение национальной денежной единицы, разработана программа мероприятий по предотвращению в будущем валютной нестабильности. Проведена оценка постепенного обесценивания гривны в течение последних лет, проанализированы имеющиеся проблемы и текущее состояние валютного и денежно-кредитного рынков. Предложенный план мероприятий стабилизации гривны должен содержать такие основные направления по изменению системы экономических отношений для предотвращения нестабильности национальной валюты : взвешенная политика центрального банка, проведения структурных изменений в экономике, борьба с незаконным выводом средств из страны, збалансування бюджета, ответ на новые вызовы в валютном регулировании.

Выводы – обеспечение развития национальной экономики авторами связывается с реализацией системы мероприятий в нескольких основных направлениях: регуляторной политике Национального

банка, бюджетной политике государства, борьбе с оттоком капиталов, проведением структурных изменений в экономике, системе валютного регулирования.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: НАЦИОНАЛЬНАЯ ВАЛЮТА, ДЕНЕЖНАЯ ЕДИНИЦА, ДЕВАЛЬВАЦИЯ, СТАБИЛИЗАЦИОННЫЕ МЕРОПРИЯТИЯ.

АВТОРИ:

Горобінська Ірина Владиславівна, Національний транспортний університет, асистент кафедри фінансів, обліку і аудиту, e-mail: vladislavovna@list.ru, тел. +380442809937, Україна, 01010, м. Київ, вул. Суворова 1, к. 424.

Зелінський Юрій Юрійович, Національний транспортний університет, студент групи ФТ-III-1 факультету економіки, менеджменту і права, e-mail: beybut27@ukr.net, тел. +380964808231, Україна, 01010, м. Київ, вул. Суворова 1.

AUTHOR:

Gorobinska Iryna V., National transport university, assistant of department of finances, account and audit, e-mail: vladislavovna@list.ru, tel. +380442809937, Ukraine, 01010, Kyiv, street Suvorova 1, k. 424.

Zelinskiy Uriy U., National Transport University, student of group FT-III-1 the faculty of economy, management and right, e-mail: beybut27@ukr.net, tel. +380964808231, Ukraine, 01010, Kyiv, street Suvorova 1.

АВТОРЫ:

Горобинская Ирина Владиславовна, Национальный транспортный университет, ассистент кафедры финансов, учета и аудита, e-mail: vladislavovna@list.ru, тел. +380442809937, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова 1, к. 424.

Зелинский Юрий Юрьевич, Национальный транспортный университет, студент группы ФТ-III-1 факультета экономики, менеджмента и права, e-mail: [beybut27@ukr.net](mailto:beybut27@ukr.net), тел. +380964808231, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова 1.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Базилюк А.В., доктор економічних наук, професор, Національний транспортний університет, професор кафедри фінансів, обліку і аудиту, Київ, Україна.

Ільчук В.П., доктор економічних наук, професор, Чернігівський національний технологічний університет, професор кафедри фінансів, Чернігів, Україна.

REVIEWER:

Bazilyuk A.V., Ph.D., Economics (Dr.), professor, National transport university, professor of department of finances, account and audit, Kyiv, Ukraine.

Ilichuk V.P., Ph.D., Economics (Dr.), professor, Tchernihiv national technological university, professor of department of finances, Tchernihiv, Ukraine.